

JUHANI RUNGON ARKISTO

J. H. Ralph oikealla ystävänsä seurassa. Kamariherra Pekka Runko vasemmalla.

Pekalle myönnettiin Amerikan kansalaisuus 3.12.1928 ja pian sai kouraansa asiaa vahvistavan todistuksen ja sen perusteella hänelle myönnettiin USA:n passi 19.3.1931.

”Savon Paavin” uskomattomat seikkailut

Yksi maaninkalainen suurmies on omalla erikoisella tarmollaan, seikkailunhalullaan ja maailman tietämyksellään sävyttänyt omaa elämänsä ja jättänyt jälkipolville itsestään kuvan todellisesta maailmanmiehestä. Tämä herra oli Maaningan Jukolan torpparin Antti Laakkosen veljessarjan vanhin poika Pekka Johannes, joka oli syntynyt 24.3.1885.

Perheen isä oli Halolan kartanon torppari, jonka vuoksi torpparin täytyi torppansa vuokra maksaa kartanolle ”työpössakkana” siis jalkamiestyönä tai/ja hevostyönä. Perheen asuntona oli pieni mökkipihanen nykyisen Maaningan torin paikalla.

Perheen kasvaessa ja torpparilain tultua voimaan 15.10.1918 torppa itsenäistyi, ja talon toiminta itsenäisenä tilana alkoi. Aikanaan talo vaurastui maomaisuuden lisääntyessä sekä taloa laajennettiin tarpeen mukaan. Perheen pojat alkoivat perheellistyä ja hakeutua omiin ammatteihinsa. Lopulta taloon vanhempiensa kanssa jäi ainoastaan nuorin poika Janne. Tytär avioitui naapuritalon pojan kanssa.

Kotimaan ja Viron seikkailut saivat jäädä.

Veljessarjasta kaksi, vanhin ja nuorin, Pekka ja Janne olivat omaksuneet voimakkaan isämaallisuuden ja liittyneet kansalaissodan alla valkoisten puolelle, joten heille avautui mahdollisuus seikkailuretkelle.

Pekka oli kiinnostunut sairaanhoidosta, niinpä hän suoritti sotilassairanhoidon jonkin asteisen tutkinnon. Veljekset osallistuivat Vienen-Karjalan retkikuntaan, josta palattiin kipin-kapin kotiin Maaningalle. Janne asettui Jukolaan, mutta Pekan kaukokaipuu veti jälleen uusiin seikkailuihin. Pekka innostui Vienen retkestä niin, että päätti osallistua sen jälkeen kansalaissotaan. Sodan päättymisen jälkeen

Pekalle avautui uusi tehtäväkenttä sanitäärinä, sairaanhoitajana, Tammissaaren vankileirillä. Siellä Pekka kuuli virolaistautaisen Hans Kalmin kokoavan pataljoonaa lähetettäväksi Viron Valgaan taistelemaan virolaisten rinnalla bolševikkeja vastaan. Tästä sotaretkestä olen kertonut jo aiemmin (UJ 10.10.2013).

Viron retken päätyttyä kaukokaipua ei Jukolaan ollut, joten Pekka hakeutui Hämeenlinnan satamakaivosööriksi ja terveyskaitsijaksi, siinä ohessa taiteelliset ominaisuudet veivät hänet näyttelijäksi Hämeenlinnan silloiseen VPK:n Hämeenlinnan näyttämölle. Ensimmäiset roolisuoritukset olivat Sam Sihvon ”Jääkärin morsiamessa” ja Maria Jotunin ”Miehen kylkiluu”-näytelmässä. Hänellä oli rooleja muissakin näytelmissä. Hän toimi kuten suuret taitelijat, käyttäen taiteilijanimeä ”Armas Runko”.

Amerikka kutsuu.

Kaipuu kyti Pekka Laakkosen rinnassa taas uusiin seikkailuihin. Mikäpä estäisi poikamiehen kaukokaipua maailman turuille. Niinpä Pekka päätti kokeilla Amerikkaan muuttoa varsin yleisen tavan mukaisesti. Haki ulkomaan passin ja matkalle New Yorkiin.

Saavuttuaan New Yorkiin hän ryhtyi kaikenlaisiin sekkahommiin, oli rakennuksilla, toimi kotipalvelijana, koska hänellä oli sanitäärikoulutus ja kokemusta myös sodasta. Pekkaa kiinnosti sosiaalinen toiminta, jonka vuoksi hän hakeutui Columbian yliopistoon opiskelemaan sairaanhoitoa.

Valmistuttuaan hyvin arvosanoin sairaanhoitajaksi hän ryhtyi työskentelemään sairaaloissa, mutta se ei vilkasta suomalaismiestä oikein innostanut.

Kerran hän havaitsi lehdesä ilmoituksen, jossa herra James H. Ralph haki palvelukseensa miespalvelijaa, jolla on kokemusta sairaanhoidosta. Pekka innostui asiaan, haki paikkaa ja sai sen. Niinpä hänestä tuli iäkkään monimiljonääriin kamariherra ja miespalvelija.

Pekka Johannes Runko Amerikan palmurannikolla.

Pekka havaitsi sukunimensä Laakkonen, olevan sopimaton Amerikkaan kotiutuvalla miehelle. Hän halusi olla enemmän amerikkalainen kuin suomalainen, niinpä hän, mahdollisesti isäntänsä myötävaikutuksesta, haki Amerikan kansalaisuutta nimellä Pekka Johan Runko.

Hänelle myönnettiin Amerikan kansalaisuus hakemuksensa perusteella 3.12.1928 ja pian sai kouraansa asiaa vahvistavan todistuksen ja sen perusteella hänelle myönnettiin USA:n passi 19.3.1931. Suomi kotimaana jäi taakse ja seikkailu jatkui miljonääri-isännän ”hoviherrana”.

Ensimmäisen ulkomaanmatkansa Amerikan passilla Pekka teki Tsekkoslovakiaan, jonne sai viisumin 6.11.1931. Tarina ei kerro, oliko hän tällä matkalla isäntänsä seurassa.

Miljonääriin elämäntapoihin tuli sopeutua.

Herra James H. Ralph oli iäkäs monimiljonääri, jolla oli varaa elää mahdollisimman mukavasti. Sen ilon jakoi

myös hänen miespalvelijansa Pekka Johan Runko, joka seurasi isäntänsä sinne missä milloinkin tarvittiin.

Seurapiiritapahtumat tulivat Pekalle vuosien varrella tutuiksi, sillä vaikutusvaltaisen miljonääri oli hyvin keskeinen henkilö omissa tuttavapiirissään. Herra Ralphilla oli liiketoimintaa varallisuutensa takana. Hän omisti myös melko ison maatilan, jossa herra palvelijansa kanssa myös asui.

Pekka oli sydänjuuriaan myöten myös maanviljelijä, joten hän ryhtyi avustamaan isäntänsä maatilan hoitamisessa. Vuosien kuluessa herra Ralph luotti Pekkaan yhä enemmän, jopa niin, että lupasi testamentata tilansa Pekalle osoitetuksi erittäin hyvästä maatalouden asiantuntemuksesta ja tilan hoitamisesta.

Se hanke kuitenkin kariutui kun Pekka oli kolmen kuukauden matkalla kotimaassaan Suomessa. Sillä aikaa herra Ralphin omaiset järjestelivät omaisuuden testamenttiasiat uuteen uskoon ja tulevaisuuteen luultu omaisuus

meni Pekalta ohi suun.

Miljonäärimme oli sairas mies ja kaipasi oleskelua lämpimillä seuduilla. Hän matkusteli miespalvelijansa kanssa asustelevaan sinne missä oli lämmintä. Kesäisin herrat asuivat yleensä maatilalla, mutta talviajoiksi hakeuduttiin milloin Floridaan, joskus Los Angelesiin ja joskus jopa Kuubaan.

Herra Ralph oli kulttuuria harrastava mies. Usein tiet johtivat konsertteihin, teattereihin, taidenäyttelyihin ja jopa yksityisiin taidetapahtumiin. Pekka seurasi isäntänsä kaikkialle olemalla huolehtivainen varsinkin hänen terveydestään.

Sykähdyttävintä oli se, että Pekka sai imeä itseensä sitä glamouria, jota seurapiirit toivat tullessaan. Se teki hänestä oikean ”maailmanmiehen”.

Pekka oli itsekkin hyvin taiteellinen, josta osoitukseksi oli Hämeenlinnan ajoilta näyttämöharrastus. Hänellä oli kaunis lauluääni, jolla hän hurmasi seuralaisiaan joskus aivan ylettömästi. Amerikka vieraili useita suomalaistaiteilijoita, joita Pekka kävi kuuntelemassa ja piti heihin yhteyttä silloin kun se oli mahdollista.

Suomalainen oopperalaulaja Antero Suonio, joka toimi silloin tilapäisenä teatterinjohtajana New Yorkissa, tutustui Pekan kanssa. Hän kertoi Pekan olevan savolainen maailmanmies, jonka sulava käytös ja henkiset varat ovat uskomattomat ja laveat sekä kielitaito loistava. Hänet voisi nimetä vaikkapa ”Savon Paaviksi”, sillä hänen olemuksessaan oli paavillisia ominaisuuksia. Näin Antero Suonio kirjoitti Savo-lehdes-
sä 28.2.1932.

Herra Ralphin matkailu oli niin vilkasta, että rautateitse matkustaminen oli liian hidasta ja olihan se vähän epä-mukavaakin sairaalle miehelle, koska matkat saattoivat ulottua jopa mantereen toiselle puolelle. Herra Ralph hankki yksityiskäyttöön lentokoneen, jolla koko seurue siirtyi helposti paikasta toiseen hakeutuen sinne missä oli ”lämmintä”, kuten Pekka itse kertoi. Maatilan hoitokin vaati silloin tällöin pii-

pahtamista ranchilla.

Kaikki muuttui sitten aikaan, paluu kotiin.

Herra Raph alkoi hyvin iäkkäänä miehenä yhä useimmin sairastella, joten matkustelu ei enää ollut mahdollista. Lopulta hän joutui sairaalaan ja hoitokotiin, jolloin Pekan työskä miespalvelijana oli päättymässä.

Pekka oli koko Amerikka-oloaikansa seurannut kiinteästi synnyinmaan tapahtumia. Hän oli hankkinut maata omistukseensa Maaningalta veljensä Kallen toimissa asiamiehenään. Amerikan kansalaisena Pekalla oli mahdollisuus olla yhtäjaksoisesti enintään kolme kuukautta Suomessa, joten mielessä kangasteli paluu takaisin kotimaahan kun palvelusuhde oli päättynyt. Mutta ensin hän matkaili mm. Etelä Amerikkaan ja eri puolilla Eurooppaa ennen kuin palasi pysyvästi kotikonnuille Maaningalle.

Pekka otti takaisin Suomen kansalaisuuden ja asettui vakinaisesti asumaan Maaningan Jukolaan, jota hän viljeli yhdessä veljensä Jannen kanssa. Pekka eli vankkaa vanhanpojan elämää, matkaili ja kävi hoitokodeissa mm. Rajalan lepokodissa Kuopiossa. Siellä kerran tapasivat toisensa Oulun piispa ja ”Savon Paavi”, pian kaksi hengenmiestä huomasivat olevansa samanhenkisiä miehiä vaikka toisella ei ollut alan koulutusta.

Pekan suurena intohimona oli hevostalous, jota hän edisti Maaningalla osallistumalla aktiivisesti hevosseuran toimintaan.

Maaningalle palattuun Pekka täytti viisikymmentä vuotta 24.3.1935. Häntä muistivat ystävät ja kylänmiehet runsain lahjoin, tervehdyksin ja kukkakimpuihin. Savo-lehti syntymäpäiväkirjoituksessaan lopuksi totesi ”Pekka Rungon viettävän vanhana poikana rauhallista sotaveteraanin elämää”.

Pekka Rungon maallinen taival päättyi 29.1.1945 ja hänet haudattiin Maaningan kirkkomaahan 18. päivänä helmikuuta 1945.

Veli Nykänen